

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

ku.registrator@regeringskansliet.se

Stockholm 2016-10-11

**Remissyttrande;
Departementspromemorian Utvidgat skydd mot diskriminering
i form av bristande tillgänglighet (Ds 2016:26)
(Ert diarienummer Ku2016/01778/DISK)**

Visita - Svensk besöksnäring är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar ca 4 940 medlemsföretag med ca 7 090 verksamheter, främst hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer, turist- och eventföretag. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor. Som arbetsgivarorganisation ger Visita företagen råd och stöd i arbetsgivarfrågor och i förhandlingar med våra fackliga motparter. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv.

Visita har beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerad promemoria och får härmed inge följande

YTTRANDE

Visitans inställning

Visita motsätter sig förslaget att ändra diskrimineringslagen (2008:567) på så sätt att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av diskrimineringsförbudet om bristande tillgänglighet, om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten.

Nu gällande förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

I diskrimineringslagen (2008:567) finns förbud avseende diskriminering genom bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Med bristande tillgänglighet avses att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i

en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäliga utifrån krav på tillgänglighet i lag eller annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse.

Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet gäller inom samhällsområdena arbetslivet, utbildning, arbetsmarknadspolitisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag, start eller bedrivande av näringsverksamhet, yrkesbehörighet, medlemskap i vissa organisationer, tillhandahållande av varor och tjänster, allmän sammankomst, offentlig tillställning, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, statligt studiestöd, värn och civilplikt samt offentlig anställning

Från diskrimineringsförbudet om bristande tillgänglighet inom området tillhandahållande av varor och tjänster undantas företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare.

Promemorians förslag till lagändring

I promemorian föreslås att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av förbudet, om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Skälen för Visitas inställning

Bakgrund

Förslaget att införa bristande tillgänglighet som en diskrimineringsgrund i den svenska diskrimineringslagstiftningen framfördes ursprungligen i departementspromemorian Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering (Ds 2010:20). Visita (dåvarande SHR) motsatte sig i remissyttrande avseende nu nämnd promemoria utredarens förslag att i diskrimineringslagen införa en ny bestämmelse om förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet, bl.a. då

- förslaget som helhet inte uppfyllde de krav som av rättssäkerhetsskäl rimligen måste ställas på förutsebarhet och tydlighet i lagstiftningen,
- bristande tillgänglighet generellt inte lämpar sig som en diskrimineringsgrund,

- den föreslagna regleringen innebar att näringsidkare generellt skulle komma att påföras krav på bedömningar som det inte är rimligt och möjligt att ålägga dem att utföra,
- förslaget delvis medförde en dubbelreglering i förhållande till redan existerande lagstiftning,
- den föreslagna lagstiftningen skulle medföra oacceptabla ökade administrativa bördor och kostnader för företagen, samt
- utredarens konsekvensanalys var starkt otillfredsställande.

Till ovanstående kommer att regeringen senare gav Statskontoret i uppdrag att genomföra en kostnads- och konsekvensanalys av lagförslagen i departementspromemorian Bortom fagert tal. Statskontoret konstaterade i rapporten Kostnads- och konsekvensanalys av lagförslaget om bristande tillgänglighet (2010:26) bl.a. att lagförslaget på längre sikt kan få mycket långtgående konsekvenser och föra med sig mycket stora kostnader. Som exempel angavs bl.a. att om ”förslaget leder till att 10 procent av fastighetsbeståndet förnyas på 20 år i stället för 70 år som är normalfallet hamnar kostnaderna i storleksordningen på drygt 200 miljarder kronor vilket innebär en ökning av samhällskostnaderna med 10 miljarder per år”.

Visitans ovan redovisade generella inställning till och syn på bristande tillgänglighet som en diskrimineringsgrund kvarstår alltså.

Vi vill i detta sammanhang tydligt betona att vi ser det som en självklarhet att alla människor ska ha rätt att på lika villkor ta del av bland annat varor och tjänster i samhället. Visita arbetar på olika sätt aktivt mot alla former av diskriminering och verkar för en besöksnäring med högre tillgänglighet. Vi ser tillgänglighetsarbetet som mycket viktigt, högt prioriterat och informerar löpande våra medlemsföretag om hur tillgängligheten kan förbättras i olika typer av verksamheter. Bl.a. annat har vi tagit fram checklistor i detta avseende som är tillgängliga för medlemsföretagen. Enligt vår uppfattning är dock frågan om tillgänglighet i mångt och mycket är en praktisk fråga som innehåller många komplexa beståndsdelar som gör att den i grunden inte är lämplig som en del av diskrimineringslagstiftningen.

Det ska också sägas att det ligger i sakens natur att företag verksamma inom bland annat besöksnäringen redan nu arbetar för att så många som möjligt ska kunna besöka och ta del av deras verksamheter, som ju går ut just på att kunna ta emot gäster. I detta är ett kontinuerligt arbete för ökad tillgänglighet till och i verksamheten samt ett aktivt arbete mot diskriminering i alla dess former av stor betydelse.

Vår uppfattning är att införandet av bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i sig inte har påverkat företagens redan sedan tidigare positiva inställning till att efter bästa förmåga verka för ökad tillgänglighet.

Nu föreslages utvidgning av diskrimineringsförbudet

Promemorians förslag till ändring i diskrimineringslagen innebär alltså – på området tillhandahållande av varor och tjänster – att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av förbudet mot diskriminering genom bristande tillgänglighet. Sådana företag är i nu gällande lagstiftning uttryckligen undantagna från det aktuella förbudet.

Skälen till att undantaget för små företag infördes gör sig fortfarande gällande

Visita ser det som viktigt att här inledningsvis erinra om skälen till att det undantag för små företag som idag gäller infördes i lagstiftningen. I propositionen med förslaget till nu gällande förbud mot diskriminering genom bristande tillgänglighet uttalar regeringen följande (prop. 2013/14:198 s. 95).

”Riksdagen har i juni 2012 antagit ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om förbud mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Enligt riksdagen måste det säkerställas att reformen beaktar förutsättningarna för näringslivets utveckling. Till detta kommer regeringens arbete med att förenkla för företag genom att minska deras administrativa bördor. Mot denna bakgrund anser regeringen att företag som vid senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare inte bör omfattas av förbudet mot bristande tillgänglighet i fråga om varor och tjänster.”

Syftet med det gällande undantaget för små företag är alltså *dels* att säkerställa att förutsättningarna för näringslivets utveckling beaktas och *dels* att inte motverka det pågående arbetet med att förenkla för företag genom att minska deras administrativa bördor. Visita anser att dessa skäl alltså gör sig gällande och starkt talar emot att avskaffa det aktuella undantaget för små företag. Det är fortfarande av stor vikt att beakta förutsättningarna för näringslivets utveckling och behovet av förenklingar för företagen. De farhågor beträffande näringslivets utveckling och risker i förhållande till arbetet med förenklingar och minskning av företagens administrativa bördor som vid lagstiftningsarbetet för bara några år sedan ansågs föreligga och motivera undantaget för företag med färre än tio anställda kan inte anses ha upphört i dagsläget.

För det fall det aktuella förbudet mot diskriminering genom bristande tillgänglighet alls ska kvarstå – Visitas generella syn på regleringen som sådan har framgått ovan – finns därför under alla omständigheter fortfarande skäl för undantaget i fråga.

Varför låta fler omfattas av en otydlig lagstiftning med oklar effekt?

Som framförts ovan anser Visita att det finns flera brister i lagregleringen avseende bristande tillgänglighet som en form av diskriminering. Bl.a. är lagstiftningen otydlig och svårtolkad, vilket medför att den inte kan anses uppfylla de krav på förutsebarhet som av rättssäkerhetsskäl måste ställas. Det är exempelvis i princip ogörligt för företagen att på förhand avgöra vilka tillgänglighetsåtgärder de egentligen måste vidta.

Visita ifrågasätter starkt rimligheten i att låta en lagstiftning som den aktuella – som är otydlig och såvitt Visita känner till inte kan sägas ha visat några övertygande positiva effekter på de områden där den idag gäller – omfatta ännu fler företag och därtill små sådana.

Bristande konsekvensutredning

Såsom framgår av konsekvensutredningen i promemorian skulle ett avskaffande av det aktuella undantaget i diskrimineringslagen att beröra ett mycket stort antal företag med färre än tio anställda – och då främst företag inom hotell- och restaurangverksamhet, detaljhandel och transporter. Enligt promemorian handlar det om drygt 800 000 företag inom området varor och tjänster som har en positiv omsättning, varav ca 24 000 inom restaurang-, catering- och barverksamhet.

Visita anser att den konsekvensutredning som finns i promemorian uppvisar påtagliga brister och att det i praktiken inte har gjorts någon egentlig ansats att utreda vilken tidsåtgång och vilka kostnader som den föreslagna lagändringen skulle medföra. Eftersom förslaget är sådant att det berör ett mycket stort antal företag som generellt sett är i behov av förenklingar snarare än nya regelbördor bör en eventuell förändring av lagstiftningen föregås av en bedömning inom ramen för en fördjupad och konkret konsekvensanalys.

Övrigt

Som framgått ovan anser Visita att det finns flera skäl som starkt talar emot att genomföra den lagändring som föreslås i promemorian. För det fall den föreslagna lagändringen ändå skulle genomföras är det av stor betydelse att det i lagstiftningen eller i vart fall i en kommande proposition tydliggörs vad lagstiftningen egentligen innebär och vilka åtgärder för tillgänglighet som kan krävas. Därvid bör följande förtydliganden på nedan angivna sidor i promemorian lyfts fram och betonas:

S. 7: ” Utgångspunkten för vad som är en skälig åtgärd är de krav på tillgänglighet som gäller enligt de lagar eller andra regler som finns för verksamheten, till exempel i arbetsmiljölagen (1977:1160), skollagen (2010:800), plan- och bygglagen (2010:900) eller enligt EU-förordningar om passagerares rättigheter vid transporter.”

S. 15 ”Inom området varor och tjänster kan endast enklare åtgärder komma att krävas.”

S. 15 ”Exempel på åtgärder avseende stöd eller personlig service är att personalen på en restaurang läser upp menyn för en person med nedsatt synförmåga.”

S. 16: ”Bedömningen av vilken åtgärd som skäligen kan krävas i ett enskilt fall ska ta sin utgångspunkt i de krav som för en viss situation kan gälla enligt lag eller annan författning. Med annan författning avses även EU-förordningar, t.ex. på transportområdet. Det bör inte anses skäligt att kräva åtgärder som går utöver sådana krav. Den som uppfyllt sådana krav bör således kunna utgå från att ytterligare krav inte följer av diskrimineringslagstiftningen.”

S. 16: ”Kostnadskrävande åtgärder bör inte anses skäliga att kräva utan kostnaderna bör vara rimliga och kunna finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet. Om en åtgärd skulle få stora konsekvenser för en verksamhet i övrigt kan den inte anses skälig.”

S. 16: ”I fråga om de praktiska förutsättningarna kan det inte anses skäligt att kräva en åtgärd som över huvud taget inte går att genomföra, antingen rent faktiskt eller därför att det föreligger rättsliga hinder för att den verksamhetsansvarige ska kunna vidta åtgärden. Så kan vara fallet när en näringsidkare som bedriver verksamhet i en hyrd lokal inte får tillåtelse av fastighetsägaren att vidta en viss åtgärd i den fysiska miljön som kräver fastighetsägarens samtycke.”

S. 17: ”I vissa fall bör serviceåtgärder i syfte att underlätta tillgänglighet kunna komma i fråga endast om den verksamhetsansvarige underrättas om behovet en rimlig tid i förväg eller efter särskild överenskommelse om tid och sätt för utförandet. Om sådan underrättelse inte har gjorts kan det inte anses som diskriminering om en viss åtgärd inte har vidtagits.”

S. 18 ”I situationer där det finns olika handlingsalternativ som ger liknande resultat för tillgängligheten, men till olika kostnader eller med andra effekter för verksamheten, står det den verksamhetsansvarige fritt att välja alternativ.”

I promemorian (s. 31) anges att aktörer som bedriver berörda verksamheter kan förväntas ha förkunskap om diskrimineringslagen och bristande tillgänglighet och att det därmed inte förväntas finnas behov av speciella informationsinsatser. Visita delar inte denna uppfattning utan anser tvärtom att det vid ett eventuellt genomförande av den föreslagna lagändringen är av mycket stor vikt att berörda företag på ett tydligt sätt och dessutom i god tid före dess ikraftträdande informeras om innebörden av den.

Eva Östling
VD

Stefan Lundin
Chefsjurist Branschjuridik